

HAJAGOS CSABA

TÚRI MIHÁLY KÁLVÁRIÁJA

15 évig ártatlanul bezárva

Túri Mihály, a „kömpöci forradalmár” sorsa kiváló példája annak, hogy az 1956-os forradalom és szabadságharc vidéki eseményeiben szerepet vállaló, erkölcsileg elismert, népszerű, nagy ismerettséggel rendelkező „kisembereket” hogyan igyekezett a hatalom – ha időlegesen is – megbénítani a megtorlás

folyamatában. A köz előtt elismert Túri Mihály befolyását azonban a koncepciós alapon meghozott börtönbüntetéssel sem tudták végleg megtörni, hiszen a rendszerváltást követően két ciklusban is polgármesterré választották Kömpöcön. A köztörvényesség vádjá alól azonban nem sikerült felmenteni.

Túri Mihály földműves család – Túri Jenő és Barina Mária – gyermekeként a Bács-Kiskun megyei Kiskunmajstól 12 km-re található Kömpöcön született 1929. augusztus 29-én. Az általános iskolai éveket követően 1944 nyarától 1950

októberéig önálló földművesként dolgozott apja gazdaságában, amikor bevonult katonának. Az Államvédelmi Határőrséghez került, ahol 1951-ben elvették tőle a fegyvert, mivel édesapját „közellátást veszélyeztető bűncselekménye” miatt szabadságvesztéssel sújtották. A diktatúra elveivel való egyet nem értésének a gyékényesi katonai

szolgálat alatt is hangot adott, ugyanis nem tudta elviselni a látványt, ahogyan a svábok kitelepítésekor „öreg embereket, fiatal anyákat kisgyerekeikkel bezsúfolták a vagonokba, s Hortobágyra telepítették őket”. Leszerelését követően Budapesten, a Vasútépítő Vállalatnál talált munkát, később haza-

Túri Mihály szolgálati emléklapja, 1953

tért Kömpöcre, ahol 1955. november 1-jén DISZ-titkárrá nevezték ki, majd tagjelöltje lett az MDP kömpöci párt-szervezetének.

A FORRADALOM FORGATAGÁBAN

1956. október 27-én országos vásárt tartottak Kiskunmajsán, amelyen Túri Mihály 2000 Ft értékben csikót vásárolt. Hazafelé tartva látta, hogy a Kiskunmajsai Községi Tanács előtt tüntetés alakult ki. Megállt, hogy megnézze, mi zajlik a téren, ekkor két ismeretlen minden indok nélkül felpofozta. Ezt követően hazament Kömpöcre.

A tüntetés alatt történeteket a következőképp lehet rekonstruálni: „*déli 13 órakor a F. M. Szöv. kenyérbolt előtt mintegy 100-150 főnyi tömeg gyűlt össze, melynek egy része vásárló volt és a tömeg között 15-20 főnyi erősen ittas személy is tartózkodott, akik kiabálással zavarták a rendet és a nyugodt vásárlást.*” A felbőszült tömeg egy része elindult a tanácsháza elé, ahol leverték és megtaposták a Magyar Népköztársaság címerével ellátott anyakönyvi táblát. Mindez nem véletlenül történt. A délelőtti folyamán Neményi József, a kiskunmajsai ipari és kereskedelmi állandó bizottság vezetője a község központjában önkényeskedett egy hatgyerekes hadiözvegy asszonnyal, aki két kenyeret vitt hazafelé. A helyben csak „Négusnak” nevezett, feltűnően sötét bőrű, zsidó származású 1919-es kommunista Neményi elvette tőle az egyik kenyeret, és ordítozni kezdett vele: „*Megmondtam, hogy mindenkinek csak egy kenyér jár!*”

A tüntetők egy része ezért elindult Neményi József lakására, ahonnan a tanácsházához vitték és „*ütlegelni kezdtek*”. A karhatalmi erők a félholtra vert Neményit ekkor még ki tudták menteni, s a tanácsháza pincéjében rejtették el. A tömeg ezután a pártbizottság épülete elé vonult, ahol annak külső tábláit összetörve a párttitkár kiadását követelték, de ő ekkorra már elmene-kült. A csalódott tömeg újra a tanácsháza elé vonult, a pincében elrejtett Neményit az utcára vonszolta és agyonverte.

Deák József rendőr százados, a Kiskunfélegyházi Városi és Járasi Rendőrkapitányság vezetője 1956. november 27-én készült jelentésében kiemelte, hogy Klucsó Ferenc és Klucsó Béla „*büntetett előéletű, rovott múltú, tisztességtelen, kupecskodással foglalkozó*

személyek vezetésével, Turcsányi József kiskunmajsai pedagógus felbujtására – a karhatalom tétlen szemlélődése mellett – állati módon meggyilkolták” Neményi Józsefet. A gyilkosság körülményeit ismertette leírta, hogy miután a tömeg agyonverte Neményit, „*a piac-téren papírral letakarták. Utána egy zászlórúddal keresztül szúrták, majd otthonát feldúlták és a tulajdonát képező 2 db. sertést elrabolták*”. A jelentés a gyilkosságban részt vevők között említette Kolompár Mátyás és Rádóczi Károly nevét is. Ám sem ekkor, sem az 1957. március 28-án keletkezett összefoglaló jelentésben nem szerepelt Túri Mihály neve.

1956. október 28-án reggel Túri be-ment a község központjába, ahol talál-kozott Szentannai Béla tanácsttkárral, aki „*azt mondta nekem, hogy táv-mondatol kapott az éjjel Kiskunfélegyházáról, hogy itt Kömpöcön is meg kell alakítani a Forradalmi Bizottságot*”. Mivel Túri volt Kömpöcön a DISZ-titkár, tudomásul vette a feladatot, be-ment a tanácsházára, ahol írógéppel beszédvázlatot készített Szentannai és Á. Molnár Péter tanító segítségével. A majsai események híre ekkorra már intenzíven hatott Kömpöcön is, a tanácsháza körül gyülekezni kezdtek az emberek. Túri a közel 200 fős tömeg megnyugtatására, lecsendesítésére vállalkozott: „*Ma hazánkban nagy vérontás folyik és ezért fogjunk össze és kerüljünk el minden helyi vérontást. Aki eddig büntetett követett el, azt majd a törvény megbünteti.*” A beszéd elmondását követően a jelenlévők Túri Mihályt választották meg a Forradalmi Bizottság elnökévé, aki egy katonatiszt kíséretében Gyülvérsi István tanácselnök lakására ment, hogy elkérje a hivatal kulcsait. Túri ugyanígy tett a párt-ház kulcsaival is, hiszen a nemzetőrség megalakítására is utasítást kapott Kiskunfélegyházáról. Ebben a munkában segítségére volt Lőrincz Illés, akivel leltár szerint átvették a pártházat Zsigó Károly párttitkártól.

Mivel a kömpöci Vörös Október Termelőszövetkezetben is forrtak az indulatok, Túri Mihály – Á. Molnár Péter kíséretében – kiment a tsz-be, hogy a panaszkokat orvosolják. 20 tsz-tag jelezte Túri számára, hogy el kell menekülniük a szövetkezetből, mert a „*csengeleiek agyonverik őket*”. A másik igen jelentős probléma a tagok elégedetlensége volt, ugyanis „*Bozóki János, Bozóki Sándor, Gyökös Géza és Szabó vezetésű tsz-tagok bejöttek hozzám a ta-*

Névjegy

Túri Mihály

1929–2003

Földműves. 1950 és 1953 között katonaként szolgált az Államvédelmi Határőrségnél. 1956. január 1-jén az MDP tagjelöltje lett a kömpöci párt-szervezetnél. 1956. októberben Kömpöcön részt vett a helyi Forradalmi Bizottság megalakításában. 1957. február 22-én letartóztatták, majd internálták Kistarcsára és Tökölre. A bíróság 1958. november 3-án – ártatlanul – életfogytig tartó börtönbüntetésre, teljes vagyonelkobzásra és 10 év jogvesztésre ítélte. A Legfelsőbb Bíróság 1959. június 29-én helybenhagyta az ítéletet. 15 évet töltött a Budapesti Központi Büntetés-végrehajtási Intézetben, ahonnan 1972. február 22-én szabadult. 2003. november 6-án hunyt el.

nácsházára, hogy ők nem tudják már bevetni a Nemes Nándor féle földet, és le akarják adni, úgyszint van nekik elég. Nemes Nándor is a tanácsházán jelentkezett nálam, hogy kell neki a földje.” Ennek értelmében a Forradalmi Bizottság határozatot hozott, hogy Nemes Nándor bevetheti immár újra saját tulajdonú földjét, amelyről – a tsz-tagok aláírásával igazolt nyilatkozat alapján – hivatalosan is lemondott a Vörös Október Tsz.

Azonban az 1956. október 29-én leváltott Zsigó Károly titkár és Gyülvérsi István vb-elnök 1957. január 10-én készített jelentésében teljesen másként tálalta a történeteket: a „*majsai eseményeknél főszerepet játszott kömpöci volt D.I.SZ. titkár és MDP tagjelölt a szemtanuk szerint az éjszakai órákban*

segítségül hívta az ottani vérengzésben részt vevő társakat, hogy még 28-ára virradóra legyenek segítségére Kömpöcön mintegy 14 személy ellen irányuló ellenforradalmi tevékenységben”. A 28-án történt események kapcsán Turi és Lőrincz által igazolt, közel 200 fős tömeggel szemben Gyűlészi 15-20 főről írt, akik megválasztották a Forradalmi Bizottságot.

A kulcsok átvételével kapcsolatosan erőszakos magaviselettel és fenyegetéssel, az MDP-iroda üvegtáblájának leverésével is vádolták Turit. Általánosságban jegyezték meg: „A Forr. Bizots. tagjai becsmérelték szidták fenyegették a becsületes Párttagokat a becsületesen dolgozó parasztokat akár részt vettek azok a közéletben vagy nem egyaránt.” Érdekesség, hogy a Forradalmi Bizottság tagjainak társadalmi hovatartozására is tettek egy kijelentést, mely szerint „nagy százalékban reabilitált és nem reabilitált kulákokból valamint azok szolgálatában álló személyekből tevődött össze”. A vb-elnök a Vörös Október Tsz-ben történt események felbujtójaként és a tsz feloszlata-sáért felelős személyként is Turi Mihályt jelölte meg.

Ezzel szemben a Járási Tanács Végrehajtó Bizottságának szigorúan titkos iratanyaga Gyűlészi István leváltását nem Turi Mihály tevékenységéhez kötötte, hanem sokkal inkább ahhoz, hogy „Gyűlészi István az elmúlt időben sem látta el megfelelő módon a reábizott feladatokat, ugyanakkor a lakosság körében ellenszenv mutatkozott személye iránt”. A járási szinten végbenem személycseréket azzal indokolták, hogy a szóban forgó funkcionáriusokat „már a forradalmat megelőző időszakban is el akarta távolíttatni”.

A Vörös Október Tsz feloszlását és Nemes Nándor földjének visszaadását Deák József rendőr százados is igazolta: a 17 taggal rendelkező kömpöci tsz „korábban is szétfűlésben volt, rossz volt a vezetés és túlságosan el volt adósodva”. A járási felszabadulási begyűjtési versenyben Kömpöc község ekkor a 11 település közül a 10. helyen végzett 78,7%-os teljesítéssel, ami a Járási Begyűjtési Hivatalnak is elégedetlenségre adott okot. Így nem csodálkozhatunk azon, hogy a Nemes Nándor földjén gazdálkodó tsz-tagoknak már vetőmagra sem tellett, ezért mihamarabb szabadulni kívántak a földtől. Ennek az ügynek a tisztázásában kívánt részt venni Turi Mihály mint felelős községi vezető.

FELELŐSSÉGRE VONÁS

Turi Mihályt 1956. november 10-én előállították. Egy orosz katona és egy magyar rendőr kísérte be Kiskunmajsára. Másnap a rendőrségen egy orosz őrnagy – tolmács segítségével – a Kömpöcön történekről faggatta. Kiskunmajsáról ekkor még szó sem esett. Mivel nem tudtak felhozni ellene különösebben terhelő vádat, elengedték. Azt a megbízást kapta, hogy a továbbiakban is tartson rendet a községben, ahol ez idő alatt az élelmiszergyűjtések után a falu szépítésén is fáradozott.

Nem egészen másfél hét múlva „kardhatalmista pufajkások” gépkocsija parkolt le a kömpöci tanácsháza előtt. „Te kulák csimuta, most meglakolsz!” – fenyegették meg Turit, amit ütések és rúgások sorozata követett.

Majd mint előállított személyt 1957. február 21-én Szegedre szállították, ahol szembesítették Patyi Istvánnal, Kolompár Mátyással és Pekó Istvánnal, akik mindhárman igazolták, hogy Turi Mihály egy ujjal sem ért hozzá Neményi Józsefhez, a „Négushoz”. A szembesítést követően „azt mondták, hogy hazamehetek. De másnap aláírtattak velem egy papírt, hogy közbiztonsági őrizetbe vesznek, mert szabadlábton tartásom veszélyes a közre. Ezt követően elvittek a kecskeméti Rendőrkapitányságra, onnan Kistarcsára, aztán a tököli internálótáborba.”

A Turi 1957. február 22-én történt közbiztonsági őrizetbe vételét indokló határozatban Szalóki László rendőr őrnagy (Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság) a következőképpen foglalta össze a vádat: „Turi Mihály 1956. okt. 27-én Kiskunmajsán [...] öntevékenyen bekapcsolódott az ellenforradalmi tevékenységbe. A tömegnek elszavalta a Talpra magyar-t, utána pedig a tanácsháza pincéjéből néhány társával együtt hajánál fogva a tanácsháza elé kihúzták Neményi József begyűjtési előadót, akit már előzőleg egy ízben a tömeg összevert, a pincébe dobták őrizetbe. A tanácsháza elé kivonszolt Neményi Józsefet a tömeg azután agyonverte. Ugyanott a tanácsháza előtt szolgalatot teljesítő katonaszétek vállapjait [sic] rángatta, s követelte, hogy azok szedjék le a vállapokat. Neményi József meggyilkolása után Turi elmene-kült Kiskunmajsáról.

Október 28-án tömeggyűlés volt Kömpöcön, ahol Turi Mihály 12 oldalas, általa gépelt szöveget olvasott fel a templomból kijövőeknek. Ez alkalommal a

tömeg Turi Mihályt megválasztotta a Forradalmi Tanács elnökének, Gyűlészi István tanácselnököt pedig elzavarták azzal, hogy fel ne menjen a tanácsházához, mert nem felelnek az életéért. Turi Mihály elnökletével egy olyan határozatot hozott az Ellenforradalmi Tanács, hogy Nemes Nagy Nándor kömpöci lakosnak adja vissza a Vörös Október Tsz. 45 kh. földjét tanyával együtt. Turi Mihály elvette a párttitkártól a kulcsokat, és a párthelyiségben helyezte el az általa alakított nemzetőrséget.”

A letartóztatását követő kihallgatásán február 24-én Kiskunfélegyházán Turi Mihály tagadta, hogy a Kiskunmajsai Községi Tanács előtt járt volna, vagy ott bármilyen törvényellenes cselekményt hajtott volna végre. „Én egy ujjal nem nyúltam a Neményihez hozzá. Tagadom azt is, hogy én ott egy katona fhdgy-nak a vállapját rángattam volna és nem is követeltem a Neményi kiadását és nem húztam azt ki hajánál fogva.”

1957. július 11-én 34 Ft 90 fillér kézpénzzel, egy kis székkal és egy irattárcával szabadult a Tököli Országos Büntetés-végrehajtási Intézetből. A szabadulás indokaként bünvádi eljárásról hozott felülvizsgáló bizottsági határozat szerepelt, amely a büntetőeljá-rás megindítását jelentette. A Kecskeméti Megyei Ügyészség még ugyanaznap, július 11-én vádat emelt az 1957. március 11. és július 10. között Kecskeméten, Kistarcsán, majd Tökölön közbiztonsági őrizetben lévő Turi Mihály ellen. „Nem sokáig [voltam Tökölön], de örökkévalóságnak tűnt, mert ütöttek-verték naponta háromszor, négyszer is. Innen Kiskunfélegyházára vittek, ahol megtudtam, hogy a Klucsó testvéreket, Rékasi Jójárt Gergelyt s engem is azzal vádolnak, hogy részt vettünk Négus meggyilkolásában. De a Klucsó testvérek és Rékasi disszidáltak, így én lettem az elsőrendű vádlott Négus agyonverésért.”

A PER

A Bács-Kiskun Megyei Ügyészség augusztus 24-én titkos ügygyé nyilvánította Turi Mihály és társai perét. Két nappal később a kiskunfélegyházi városi és járási ügyészség vezetője pötnyomozás lefolytatását rendelte el, ugyanis újabb személyek kerültek a gyanúsítottak körébe. A következő tanúkihallgatásra 1957. augusztus 29-én került sor, amikor Zsolnai János kis-

Túri Mihály és felesége esküvői képe 15 év börtön után, 1973. október 27.

bítására, amelynek feloldására Túri Mihály május 22-én benyújtott szabadlábra helyezési kérelmével tett kísérletet. Kérelmét a Bács-Kiskun Megyei Bíróság május 29-én

elutasította. A megfellebbezett végzést végül 1958. július 2-án a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága is elutasította.

Az ügy leghosszabb és egyben a végső ítélet megszületése előtti utolsó nyilvános tárgyalási blokkját – 79 tanú meghallgatásával – 1958. október 20. és november 3. között tartották a Kiskunfélegyházi Járásbíróságon, ahol dr. Kiss Ernő tanácsvezető és dr. Pajtás István ügyész vezette le a tárgyalást. Túri Mihályt a járásbíróság által kirendelt ügyvéd, dr. Terjék József védte. Túri a következőképpen nyilatkozott: *„A vádat megértettem. A vád tárgyává tett cselekmény elkövetésében részben érzem magamat bűnösnek, abban [...] hogy a községi nemzeti bizottság elnöki tisztjét magamra vállaltam. A vád tárgyává tett egyéb más cselekményben nem vettem részt.”* Az ügyészi kérdésre, amely a Nemes Nagy Nándor-féle földre vonatkozott, a következőt válaszolta: *„A határozatot a Nemzeti Bizottság hozta, mint már említettem, hibát követtem el azáltal, hogy szerkesztésénél nem voltunk elég körültekintőek, és a határozatba nem vettük bele azt, hogy ez a határozat a termelőszövetkezet egyenes kivánságára történt.”*

kunfélegyházi BM-dolgozó is tanúskodott, aki viszont nem tudta megerősíteni a Túri Mihállal szemben megfogalmazott vádat. A szeptember 3-án Kiskunmajsán lefolytatott tanúkihallgatások sem jártak eredménnyel, s ezen alkalomra elkészült egy környezettanulmány is, amelyben szintén nem tudtak terhelő adatokat rögzíteni.

Az 1957. november 20–22. között Kiskunfélegyházán lezajlott tárgyaláson a következő végzés született, amely előre vetítette az újabb, de immár hosszabb tárgyalás lehetőségét: *„A megyei bíróság a Túri Mihály ügyében keletkezett bűnügyi iratok[at] új vádirat szerkesztése végett a Bács-Kiskun megyei Ügyészséghez átteszi, [...] mivel a tárgyalás adatai alapján a vád tárgyává tett államrend elleni büntetlen kívül még élet elleni bűncselekmény elkövetése is fennforogni látszott.”*

Az elrendelt pótnyomozást januárban és februárban újabb kihallgatások

kövezték Kiskunfélegyházán. Dr. Karácsonyi István megyei ügyész a Kiskunfélegyházi Rendőrkapitányságnak Túri Mihály letartóztatását 1958. február 15-ig engedélyezte, ám a Kiskunfélegyházi Rendőrkapitányság felülbírált a megyei ügyész utasítását. A rendőrség addig húzta az időt, amíg 1958. március 6-án Kastyák János százados, a Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság Politikai Nyomozó Osztályának osztályvezető-helyettese betekintésre át nem kérte a Patyi István és társai ellen indult nyomozás iratanyagát, ugyanis a kihallgatások során egyéb résztvevők nevei is felmerültek. Így újabb pótnyomozás vette kezdetét. Ez azt jelentette Túri számára, hogy továbbra is letartóztatásban maradt.

A per hosszadalmasságára való tekintettel – tartva a „szökés lehetőségétől” – Deák András ügyészségi ügyész 1958. április 24-én újabb javaslatot nyújtott be a fogva tartás meghosszab-

Az október 21-i tárgyalási napon Timaty Miklós kiskunmajsai honvéd főhadnagy megerősítette, hogy látta a téren Túri Mihályt, de a közvetlen bántalmazók közé nem sorolta. Egy rendkívül érdekes tényező viszont kiténik a tanúvallomásából. *„Neményi József további bántalmazására került sor a tanácsháza előtt. Ezt nem sikerült megakadályozni, mert a fegyverhasználatot Papp őrnagy nem engedélyezte.”* Ezért a cselekedetért Papp Zoltán őrnagyot, a kiskunmajsai 31. lövészezred törzsfőnökhelyettesét 6 év börtönre, 5 év jogvesztésre, fél vagyonekobbásra ítélték, ugyanis a kiskunmajsai helyőrségben maradt erők parancsnokaként nem számolta fel a szóban forgó tüntetést. 1956. október 30-án az ő kezdeményezésére alakult meg a Forradalmi Katonai Tanács, majd november 4-én a szovjet csapatok ellen riadóztatta az alakulatot, illetve a tüzerütegeket tüzelőállásba rendelte.

Timaty Miklós végül a következő tisztázó vallomást tette: „Véleményem szerint Neményi József bántalmazásának és általában a községben kirobbant ellenforradalmi megmozdulásnak Klucsó Béla és Klucsó Ferenc testvérek voltak az értelmi szerzői. Túri Mihályt ez alkalommal a tanácsháza előtt szavalni nem láttam. [...] nem láttam Túri Mihályt Neményi Józsefet bántalmazni.” Az elhangzott tényeket Gajdos István honvéd őrnagy is megerősítette, ám Neményi Józsefné váltig állította, hogy látta Túri Mihályt, amint a férjét bántalmazta.

AZ ÍTÉLET

A szembesítések és a tárgyalás befejezését követően dr. Kiss Ernő tanácsvezető 1958. november 3-án délelőtt fél 9-kor kihirdette az ítéletet. „A bíró hozzá sem nyúlt az aktához, a zsebéből kivett egy fecni papírt, és kihirdette az életfogytiglani börtönbüntetést. Ekkor 27 éves voltam.” Túri Mihályt életfogytig tartó börtönre, egyes jogoktól 10 évi időtartamra történő eltiltásra és teljes vagyonának elkobzására, a másod-

rendű vádlott Rékasi Jójárt Gergelyt, a harmadrendű Klucsó Bélát és a negyedrendű Klucsó Ferencet halálra és teljes vagyoneklobzásra ítélték. A bíróság az ötödrendű vádlott Kolompár Bélát 8 hónap börtönbüntetésre ítélte. Patyi Istvánt, Kolompár Mátyást és Pekó Istvánt még 1957. október 7-én kivégezték a kecskeméti megyei börtönben.

Túri Mihály a számára igazságtalan ítélet meghozatalát követően, 1959. május 18-án fellebbezési kérelmet nyújtott be, amelynek tárgyalási időpontját június 8-ra jelölték ki. Az előre megküldött résztvevői listán nem szerepelt Túri védőügyvédjének, dr. Terjéki Józsefnek a neve. Az ügy bírójának dr. Egyed Lajost jelölték ki, aki 1957-ben gyorsított büntetőügyekben ítélezett mint elnökbíró. A június 8-i tárgyalást elnapolták, a következő időpontot június 29-re jelölték ki, Túri Mihály védelmét dr. Pap Jenő budapesti ügyvéd látta el. Az ügyvéd azzal érvelt védelem mellett, hogy az eljárás során „nem bizonyosodott be, hogy a vádlott néhai Neményi József sértett bántalmazásában részt vett, mert a bántalmazás tényét egyedül a néhai sértett feleség, Neményi Józsefné tanú állította,

azonban egyedüli vallomása megnyugtató bizonyítékként nem értékelhető”. A védelem érvelését a Legfelsőbb Bíróság „alaptalan érvelésre” hivatkozva elutasította.

Nem eredményezte a kirótt büntetés enyhítését az államellenes cselekmény minősítésének megváltoztatása sem. A Legfelsőbb Bíróság döntése szerint Túri Mihály „tevékenysége nem tekinthető a Magyar Népköztársaság Alkotmányában meghatározott, népi demokratikus államrend vagy népköztársaság megdöntésére irányuló cselekmény elkövetésében kezdeményező, vezető jellegűnek. Ezért a Legfelsőbb Bíróság a vádlott államellenes cselekményének minősítését megváltoztatta.” Vagyis mivel Túri Mihály Kömpöcön 1956. október 28-án Szentannai Béla információiból tudta meg, hogy a községben nemzeti bizottságot kell alakítani, tevékenységét nem minősítették vezető jellegűnek.

Viszont súlyosbító körülményként értékelte a bíróság, hogy a szemtanú – Neményi Józsefné – elmondása alapján Túri Mihály belerúgott Neményi József halott testébe, így cselekményét „a gyilkosságnak az emberi mélt-

TÚRI MIHÁLY ÉRTÉKELT
BÜNTETÉSVÉDELMI INTÉZKEDÉS
Budapest, K. Rákóczi út 13.

Igazolás

Igazolom, hogy **T U R I M I H Á L Y** 268-654.
 aki 1929. évben született, anyja neve **B A R I N A M Á R I A**
 az alább feltüntetett szabadságvesztését kitöltötte és a mai napon szabadult.
 Az ítéletet hozó bíróság megnevezése: **Legf. Bíróság**
 Ítélet száma: **Bf. III. 1003/59-27. 1959.** **junius** hó **29.** nap
 A büntett megnevezése: **szervezkedés-gyilkosság**
 A szabadságvesztés tartama: **15** év **-** hó **-** nap.
 Mellékbüntetés: **10-év. közügyektől eltiltás**
 Bemondása szerint letartóztatásakor az SZTK-nak **Betegellátásra jogosult**

tóságot megszegyenítő, állatias módon való végrehajtásaként értékelte”. Ezért a Túri Mihályt a terhére megállapított gyilkosság büntettéért össz-büntetésül az elsőfokú ítéletben kiszabott büntetésre ítélte. Az „érdek-telen” tanúk vallomásai tehát nem hoztak eredményt, ám a bíróság – a koncepciók perék jellemző sajátosságaként – igyekezett legalább még egy tanúról gondoskodni, aki nem más volt ebben az esetben, mint a meggyilkolt személy felesége.

Túri Mihály a Kozma utcai Fővárosi Központi Büntetés-végrehajtási Intézetbe került, ahol együtt raboskodott Bibó Istvánnal, Göncz Árpáddal, Litván Györggyel és Vásárhelyi Miklóssal. Rabtársai közül többen szabadultak az 1963. március 21-én kihirdetett amnesztiának, vagyis „kikényszerített hamis közkegyelem”-nek köszönhetően, amely természetesen nem jelentette a hatalom megbocsátását. Túri Mihálynak azonban maradnia kellett, ugyanis az 1963. április 5-én a Bíróság Kegyelmi Tanácsához intézett kegyelmi kérvényét Klinger István, a Kecskeméti Megyei Bíróság megbízott tanácsvezetője elutasította. Végül 15 év letöltött szabadságvesztést követően engedték szabadon.

A SZABADULÁS UTÁN

Az 1972. február 22-én bekövetkezett szabadulását követően – túl a negyvenen – Túri Mihálynak tulajdonképpen mindent előről kellett kezdenie. Kömpöcön politikai „bélyege” miatt és börtönviselteként munkát nem kapott, ezért Szegeden, a Délmagyarországi Építő Vállalatnál (DÉLÉP) kényszerült munkát vállalni, ahol asztalos segédmunkásként dolgozott nyugdíjazásáig. 1973. október 27-én megházasodott, és a rövidesen megszületett két gyermeke, Árpád és Emese.

1989. november 6-án belépett a Magyar Demokrata Fórumba, majd Kömpöcön megszervezte az MDF alapszervezetét. Ennek eredményeként az 1990. szeptember 29-i helyhatósági választásokon elnyerte a kömpöciek bizalmát, s polgármesterré nevezték ki. Göncz Árpád köztársasági elnök 1991. október 23-án 1956-os Emlékéremmel tüntette ki. A kömpöciek bizalma négy évvel később sem ingott meg Túri Mihály iránt, s 1998-ig polgármester maradt.

1989. december 5-én az elsőfokú ítélet semmissé nyilvánítására vonat-

kozó perújítási kérelmet nyújtott be a Bács-Kiskun Megyei Bírósághoz. Az elutasító végzés igen gyorsan, már 1989. december 12-én megszületett: az 1956-os népfelkeléssel összefüggő ítélesek orvoslásáról szóló törvény rendelkezéseit nem lehetett Túri Mihály személyére alkalmazni, ugyanis cselekményét „nem harci cselekmények során és nem is a népfelkeléssel összefüggésben méltányolható körülmények között követte el”. Ennek értelmében 1990. február 12-én a tanács elnöke elutasította Túri Mihálynak az elítélés semmisnek nyilvánítása iránt előterjesztett kérelmet. Enélkül pedig a bír-

tőnévek előtt letöltött szolgálati időt sem számították be a nyugdíjába.

71 évesen tett még egy utolsó kísérletet az igazságért. 2001. május 10-én benyújtott egy újabb kérelmet, de a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2001. május 18-án újfent megtagadta a semmisségi igazolás kiállítását. 2003. november 6-án hunyt el 74 évesen. „Most már nincs szüksége rehabilitációra – mondta Pongrácz Gergely a kömpöci temetőajtóban –, ott fönt, amit itt lent hiába kért, a Jóisten azonnal megadta neki.” ♦

Túri Mihály személyi igazolvány-képe, amely már a szabadulása után készült